

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради
04.05.2026
протокол № 04, п. 4

ВВЕДЕНО В ДІЮ
Наказ від 04.05.2026 № 107

***ЕКСКУРСІЙНА СПРАВА /
EXCURSION BUSINESS***

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» /	«bachelor»
Галузь знань	24 Сфера обслуговування /	24 Services
Спеціальність	242 Туризм і рекреація /	Tourism and Recreation
Освітня програма	Туризм і рекреація /	Tourism and Recreation

Розробник: Антонюк Катерина, доктор філософії з економіки, доцент.

Гарант освітньої програми «Туризм і рекреація» – Наталя Онищук, кандидат економічних наук, доцент.

Обговорено та схвалено:

на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи від 02.04.2026 р., пр. № 05;

на засіданні вченої ради факультету торгівлі, маркетингу та сфери обслуговування від 24.04.2026 р., пр. № 04.

Рецензенти: Наталя Онищук, кандидат економічних наук, доцент.

Наталя Лучкова, заступник директора КП «Офіс туризму Вінниці» (м. Вінниця).

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 07.05.2026 р. Формат 60х84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,62.
Обл.-вид. арк. 1,17. Тираж 2. Зам. № 191.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

Мета вивчення освітнього компонента. В умовах сучасного розвитку туристичної галузі України, інтеграції у європейський та світовий туристичний простір, а також зростання ролі внутрішнього туризму, значно посилюється значення екскурсійної діяльності як важливої складової сфери гостинності. Екскурсійна справа виступає ефективним інструментом популяризації історико-культурної спадщини, формування туристичної привабливості територій, розвитку національної свідомості та культурного рівня населення. Вона поєднує у собі освітню, виховну та комунікативну функції, сприяючи глибшому пізнанню історії, культури та традицій українського народу.

Зростання вимог до якості туристичних послуг, посилення конкуренції на ринку, а також потреба у формуванні позитивного іміджу туристичних DESTINACIЙ обумовлюють необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних організовувати та проводити екскурсії на високому професійному рівні. Особливого значення набуває вміння ефективно комунікувати з різними категоріями туристів, використовувати сучасні методи подання інформації, враховувати психологічні особливості сприйняття екскурсійного матеріалу, а також забезпечувати безпеку та комфорт учасників екскурсій.

Таким чином, **метою вивчення** освітнього компонента «Екскурсійна справа» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок з організації, підготовки та проведення екскурсій, оволодіння методикою екскурсійної діяльності, розвиток професійних комунікативних компетентностей, а також виховання відповідального ставлення до збереження та популяризації історико-культурної спадщини України.

Результатом вивчення освітнього компонента «Екскурсійна справа» є формування у здобувачів вищої освіти комплексу компетентностей:

- інтегральна компетентність:

Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

- загальні компетентності:

К 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

К 14. Здатність працювати в команді та автономно.

К 14¹. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

– **спеціальні (фахові, предметні) компетентності:**

К 15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

К 16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

К 23. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.

К 24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

К 27. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

К 28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

К 29. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

Програмні результати навчання здобувачів вищої освіти з освітнього компонента є наступними:

ПР 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ПР 2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПР 6. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.

ПР 7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПР 9. Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПР 12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

ПР 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

Міждисциплінарні зв'язки: освітній компонент «Екскурсійна справа» базується на вивченні таких обов'язкових освітніх компонентів, як «Культурна спадщина України», «Організація туризму», «Туристичне краєзнавство», «Туристичне країнознавство», «Безпека туризму».

Освітній компонент розрахований на 180 годин / 6 кредитів та є обов'язковим.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Перевірка та оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів з освітнього компонента «Екскурсійна справа» забезпечується здійсненням поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять та передбачає оцінювання рівня теоретичної підготовки здобувачів до заняття, якості виконання відповідних завдань. Здійснення поточного контролю знань здобувачів включає опитування (усне та/або письмове), комп'ютерне тестування, підготовку презентацій та виступ із ними. За роботу на навчальних заняттях здобувачі можуть отримати 84 бали (21 заняття * 4 бали = 84 бали).

За виконання позааудиторної самостійної роботи (підготовка та проведення екскурсії здобувачем) здобувачі можуть отримати 16 балів.

Максимальна сума балів за поточну навчальну роботу, таким чином, складає 100 балів.

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з освітнього компонента, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Для очної (денна, вечірня) форми навчання поточна робота оцінюється в 100 балів, підсумковий контроль (екзамен) оцінюється в 100 балів.

До екзамену допускаються всі здобувачі вищої освіти, які набрали за результатами поточної роботи протягом семестру 60 балів.

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів очної форми навчання визначається як середньоарифметична сума балів поточної роботи та екзамену.

Кращим здобувачам, які повністю виконали програму з освітнього компонента, виявили активність в науково-дослідній роботі за відповідною тематикою, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях та за результатами поточної роботи набрали 90 і більше балів, науково-педагогічний працівник має право виставити результат екзамену без опитування (при усному екзамені) чи виконання екзаменаційного завдання (при письмовому екзамені).

Результат підсумкового контролю (екзамен) з освітнього компонента для здобувачів заочної форми навчання оцінюється в 100 балів, відповідно до Положення про організацію освітнього процесу від 17.06.2024 № 08 (зі змінами від 25.11.2025, протокол № 12).

Згідно з цим же Положенням здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового контролю, має право в день оголошення результатів звернутися із заявою на ім'я директора з проханням апеляційного перегляду оцінки.

Обсяг освітнього компонента в кредитах та його розподіл

Теми	Кількість годин				Форми контролю	Бальна оцінка
	Усього годин / кредитів	з них				
		лекції	практичні	СРС		
1	2	3	4	5	6	7
Тема1. Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності	14	4	4	6	УО/ПО, КТ, ВПЗ	8
Тема 2. Основні функції та ознаки екскурсії. Класифікація екскурсій	14	4	4	6	УО/ПО, КТ, ВПЗ	8
Тема 3. Засади правового регулювання екскурсійної діяльності в Україні	7	2	2	3	УО/ПО, КТ, ВПЗ	4
Тема 4. Технологія проектування та формування послуги «екскурсія»	28	8	8	12		16
Тема 4.1. Підготовчий етап розробки екскурсії	7	2	2	3	УО/ПО, КТ, Д/ПР	4
Тема 4.2. Розробка екскурсії	14	4	4	6	УО/ПО, КТ, Д/ПР	8
Тема 4.3. Заклучний етап розробки екскурсії	7	2	2	3	УО/ПО, КТ, Д/ПР	4
Тема 5. Методичне забезпечення надання екскурсійних послуг	21	6	6	9		12
Тема 5.1. Методичні прийоми показу	7	2	2	3	УО/ПО, КТ, Д/ПР	4
Тема 5.2. Методичні прийоми розповіді	7	2	2	3	УО/ПО, КТ, Д/ПР	4
Тема 5.3. Особливі методичні прийоми	7	2	2	3	УО/ПО, КТ, Д/ПР	4
Тема 6. Організаційно-технологічні вимоги щодо проведення екскурсій	14	4	4	6	УО/ПО, КТ, Д/ПР	8
Тема 7. Професійна майстерність та особистість екскурсовода	14	4	4	6	УО/ПО, КТ, Д/ПР	8
Тема 8. Основні поняття музеєзнавства. Екскурсійна діяльність в музеях	14	4	4	6	УО/ПО, КТ, ВПЗ	8
Тема 9. Технології та інновації в екскурсійній справі	7	2	2	3	УО/ПО, КТ, Д/ПР	4

1	2	3	4	5	6	7
Тема 10. Сучасний стан та тенденції розвитку екскурсійних послуг в Україні	14	4	4	6	УО/ПО, КТ, Д/ПР	4
Індивідуальне завдання	33			33	ІЗ	16
Всього	180/6	42	42	96		100
Підсумковий контроль екзамен						

Перелік умовних позначень форм контролю та оцінка їх у балах:

УО – усне опитування – 1 бал.

ПО – письмове опитування – 1 бал.

КТ – комп’ютерне тестування – 1 бал.

ВПЗ – виконання практичних завдань – 2 бали.

Д/ПР – доповідь/презентація – 2 бали.

ІЗ – індивідуальне завдання – 16 балів – підготовка та проведення екскурсії.

Загальна сума за поточну навчальну роботу (аудиторну та самостійну) за семестр – 100 балів.

Критерії оцінювання розроблені відповідно до положення Про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти
<http://www.vtei.com.ua/doc/2024/dok/8.pdf>.

II. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Зміст освітнього компонента

Тема 1. Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності

Поняття «екскурсія» та «екскурсійна справа» як складової туристичної індустрії. Екскурсознавство як наукова та практична дисципліна, його місце в системі туризму та гостинності. Історія становлення екскурсійної діяльності в Україні та світі. Сутність екскурсійного процесу та його основні елементи: об'єкти показу, маршрут, екскурсовод, екскурсанти. Організаційні засади екскурсійної діяльності, структура та функції суб'єктів екскурсійного обслуговування. Роль екскурсій у формуванні туристичного продукту та розвитку регіонального туризму. Види туристсько-екскурсійних організацій. Види туристсько-екскурсійних організацій в залежності від їх спеціалізації, завдання екскурсійного маркетингу, завдання екскурсійного менеджменту.

Тема 2. Основні функції та ознаки екскурсії. Класифікація екскурсій

Визначення екскурсії. Сутність екскурсії як форми культурно-пізнавальної діяльності. Основні ознаки екскурсії: цілеспрямованість, наочність, тематичність, активна взаємодія з об'єктами показу. Функції екскурсії: освітня, виховна, рекреаційна, комунікативна та культуроутворююча. Класифікація екскурсій за різними критеріями: тематикою, змістом, способом пересування, місцем проведення, складом учасників та тривалістю. Характеристика основних видів екскурсій: оглядові, тематичні, музейні, природничі, виробничі та спеціалізовані. Особливості організації різних типів екскурсій.

Тема 3. Засади правового регулювання екскурсійної діяльності в Україні

Нормативно-правова база туристичної та екскурсійної діяльності в Україні. Закон України «Про туризм» та інші нормативні акти, що регулюють екскурсійну сферу. Правові засади здійснення екскурсійної діяльності, ліцензування та стандартизація послуг. Права та обов'язки суб'єктів екскурсійного обслуговування. Договірні відносини між туристичними підприємствами, екскурсоводами та споживачами послуг. Відповідальність за якість, безпеку та дотримання норм під час проведення екскурсій.

Тема 4. Технологія проєктування та формування послуги «екскурсія»

Поняття технології екскурсійного проєктування. Підготовчий етап розроблення нової екскурсії, який включає етапи 1-4: Етап 1. Визначення мети і завдань екскурсії. Етап 2. Вибір теми. Поняття теми і назви екскурсії, різниця між ними. Етап 3. Відбір літератури і складання бібліографії. Етап 4. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу. Етап безпосередньої розробки екскурсії,

який включає етапи 5-13: Етап 5. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів: правильний відбір об'єктів, їхня кількість, послідовність показу, види екскурсійних об'єктів, методика відбору екскурсійних об'єктів; поняття про картку об'єкта, методика та порядок створення карток об'єктів. Етап 6. Упорядкування маршруту екскурсії: упорядкування маршруту екскурсії; види маршрутів; вимоги до екскурсійного маршруту; Етап 7. Об'їзд або обхід маршруту. Етап 8. Підготовка контрольного тексту екскурсії: підготовка контрольного тексту екскурсії; сутність і вимоги до контрольного тексту, його основні відмінні риси; Етап 9. Комплектування «Портфеля екскурсовода»: поняття і значення «портфеля екскурсовода»; Етап 10. Визначення методичних прийомів проведення екскурсії. Етап 11. Визначення техніки ведення екскурсії. Етап 12. Складання методичної розробки екскурсії: структура методичної розробки; поняття про технологічну карту екскурсії, методика її створення; Етап 13. Складання індивідуального тексту: сутність і вимоги до індивідуального тексту, його основні відмінні риси.

Заключний етап розробки екскурсії (Етапи 14 та 15). Заключний етап розробки екскурсії складається з двох останніх етапів: захист екскурсії (Етап 14). Можливі види захисту екскурсії.

Прийом (здача) екскурсії та затвердження екскурсії (Етап 15). Пакет документів по кожній темі екскурсії.

Тема 5. Методичне забезпечення надання екскурсійних послуг

Класифікація методичних прийомів екскурсії. Методичний прийом показу. Показ його сутність, завдання, умови. Послідовність дій екскурсовода при показі об'єкта. Ступені показу. Види показу. Особливості показу. Показ як реалізація принципу наочності. Методичні прийоми показу: попереднього огляду, панорамного показу, відтворення, зорового монтажу, локалізації подій, абстрагування, зорового порівняння, зорової аналогії, інтеграції, переключення уваги, руху, прийом показу меморіальної дошки.

Методичний прийом розповіді. Основні вимоги до розповіді на екскурсії. Особливості розповіді на екскурсії. Методичні прийоми розповіді: посилення на очевидців, завдання, новизни матеріалу, літературного монтажу, співучасті, дискусійної ситуації, зіткнення протилежних версій, персоніфікацій, коментування, репортажу, цитування, відповідей-питань, екскурсійної довідки, опису, характеристики подій, пояснення, проблемної ситуації, відступу, індукції, дедукції. Сполучення розповіді і показу на екскурсії.

Особливі методичні прийоми на екскурсії. Прийом зустріч з учасникам подій, прийом дослідження, прийом демонстрації наочних посібників, методика їх використання.

Тема 6. Організаційно-технологічні вимоги щодо проведення екскурсій

Складові елементи техніки проведення екскурсій. Перевірка екскурсоводом необхідної документації. Знайомство з групою. Розміщення групи біля об'єктів. Вихід і повернення екскурсантів в автобус. Пересування екскурсантів. Місце екскурсовода. Дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому й розкриття окремих підтем. Техніка проведення розповіді при русі автобуса. Відповіді на питання екскурсантів. Паузи в екскурсії. Техніка використання «Портфеля екскурсовода». Дотримання елементів ритуалу.

Тема 7. Професійна майстерність та особистість екскурсовода

Екскурсовод як основна фігура екскурсійного процесу. Професійні компетентності та вимоги до екскурсовода. Культура мовлення, комунікативні навички та техніка публічного виступу. Вимоги до екскурсовода. Знання, вміння екскурсовода. Обов'язки екскурсовода. Майстерність екскурсовода. Мова та жести екскурсовода. Психологічні аспекти взаємодії з туристичною групою. Методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії. Етапи підготовки екскурсовода до нової екскурсії. Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.

Тема 8. Основні поняття музеєзнавства. Екскурсійна діяльність в музеях

Основні поняття музеєзнавства. Поняття музеєзнавства як навчальної дисципліни. Поняття «музей». Функції музеїв. Класифікація музеїв. Класифікаційні ознаки та відповідні їм види музейних установ. Експозиційно-виставкова робота музею. Експозиційно-виставкова робота музею основний видимий компонент роботи музею і відповідно музейних екскурсій. Види експозицій, особливості і мистецтво створення музейних експозицій. Особливості проведення екскурсій в музеях. Методи інтерпретації музейних експонатів. Інтерактивні та сучасні форми музейного обслуговування відвідувачів.

Тема 9. Технології та інновації в екскурсійній справі

Поняття інновацій та цифрових технологій в екскурсійній діяльності. Сучасні технології організації екскурсій: мобільні додатки, аудіогіди, QR-коди, мультимедійні засоби. Розвиток віртуальних та онлайн-екскурсій як нової форми туристичного продукту. Інтерактивні, квестові та імерсивні екскурсії. Використання гейміфікації у формуванні екскурсійного досвіду. Вплив інновацій на якість, доступність та конкурентоспроможність екскурсійних послуг.

Тема 10. Сучасний стан та тенденції розвитку екскурсійних послуг в Україні

Стан розвитку екскурсійної сфери в Україні на сучасному етапі. Вплив економічних, соціальних та безпекових факторів на ринок екскурсійних послуг. Регіональні особливості розвитку екскурсійної діяльності та туристичної інфраструктури. Основні проблеми галузі: кадровий дефіцит, недостатній рівень інфраструктури, обмеження безпекового характеру. Тенденції розвитку внутрішнього туризму та екскурсійних послуг. Інноваційні підходи до організації екскурсійної діяльності. Перспективи розвитку екскурсійної справи в Україні в умовах післявоєнного відновлення та євроінтеграції.

Структура освітнього компонента

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувача, год
Знати сутність понять «екскурсія», «екскурсійна справа», структуру екскурсійного процесу, види туристсько-екскурсійних організацій. Розуміти роль екскурсій у туризмі та регіональному розвитку, функції суб'єктів екскурсійної діяльності.	Тема 1. Основи екскурсознавства та організації екскурсійної діяльності Лекція 1. План лекції: 1. Поняття екскурсознавства. 2. Екскурсійна методика. 3. Екскурсійна практика. Лекція 2. План лекції: 1. Види туристичних та екскурсійних підприємств. 2. Завдання екскурсійного маркетингу. 3. Завдання екскурсійного менеджменту. Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-5, 7-10.</i> <i>Додаткові: 26, 27, 29.</i> <i>Інтернет-ресурси: 45, 47.</i>	2 2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	6
	Практичне заняття № 1 План практичного заняття: 1. Значення екскурсійної теорії у діяльності туристичних підприємств. 2. Значення екскурсійної методики у наданні послуг. 3. Роль екскурсійної практики в розвитку теорії екскурсознавства.	2
	Практичне заняття № 2 План практичного заняття: 1. Види туристсько-екскурсійних організацій. 2. Діяльність Всеукраїнської асоціації гідів.	2

	3. Сутність екскурсійного маркетингу. 4. Вплив видів туризму на екскурсійне обслуговування.	
Знати функції, ознаки та класифікацію екскурсій, відмінності між видами екскурсій та їх особливості.	Тема 2. Основні функції та ознаки екскурсій. Класифікація екскурсій Лекція №3. План лекції: 1. Сутність визначення і завдання екскурсії. 2. Науково-прикладні функції і ознаки екскурсії. 3. Схема екскурсійного процесу.	2
Аналізувати доцільність використання різних видів екскурсій у практичній діяльності.	Лекція №4. План лекції: 1. Структура екскурсій. 2. Класифікація екскурсій за видами. 3. Класифікація екскурсій за тематикою.	2
Усвідомлювати: значення правильного вибору типу екскурсії для якості туристичного продукту.	Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-10.</i> <i>Додаткові: 18, 19, 21, 26, 29, 30.</i> <i>Інтернет-ресурси: 38, 44, 45-47, 53.</i>	
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	6
	Практичне заняття №3. План практичного заняття: 1. Екскурсія як педагогічний процес. 2. Елементи психології на екскурсії. 3. Індуктивний та дедуктивний методи пізнання. 4. Складові логіки в екскурсіях.	2
	Практичне заняття №4. План практичного заняття: 1. Класифікаційні ознаки екскурсій. 2. Особливості проведення тематичних екскурсій. 3. Особливості проведення оглядових екскурсій.	2
Знати основні нормативно-правові акти, що регулюють екскурсійну	Тема 3. Засади правового регулювання екскурсійної діяльності в Україні Лекція №5. План лекції: 1. Загальні положення правового регулювання екскурсійної діяльності.	2

діяльність. Розуміти правові основи функціонування туристичних підприємств та екскурсійних послуг. Аналізувати правові ризики та відповідальність у сфері екскурсійного обслуговування. Усвідомлювати важливість дотримання законодавства для забезпечення якості та безпеки послуг.	2. Нормативно-правова база екскурсійної діяльності. 3. Ліцензування, стандартизація та сертифікація екскурсійних послуг. 4. Безпека пересування туристів під час екскурсій: правові та організаційні аспекти. Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-10.</i> <i>Додаткові: 21, 26, 28, 31.</i> <i>Інтернет-ресурси: 32, 33, 36, 37, 45, 46, 49-51.</i>	
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	3
	Практичне заняття №5. План практичного заняття: 1. Нормативно-правова база екскурсійної діяльності в Україні. 2. Закон України «Про туризм» як основний регулятор. 3. Права та обов'язки суб'єктів екскурсійної діяльності. 4. Договірні відносини у сфері екскурсійного обслуговування. 5. Забезпечення безпеки туристів під час екскурсій.	2
Знати етапи створення екскурсії, структуру методичних матеріалів, вимоги до маршруту та текстів. Розуміти логіку та послідовність проектування екскурсійного продукту. Вміти розробляти екскурсійний	Тема 4. Технологія проектування та формування послуги «екскурсія» Тема 4.1. Підготовчий етап розробки екскурсії. Лекція №6. План лекції: 1. Визначення мети і завдань екскурсії. 2. Вибір теми. 3. Відбір літератури і складання бібліографії. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу. Тема 4.2. Розробка екскурсії. Лекція №7 План лекції: 1. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів. Поняття про картку об'єкта.	2 2

маршрут, скласти тексти, формувати «портфель екскурсовода». Аналізувати ефективність та якість розробленої екскурсії. Створювати власні екскурсійні проекти відповідно до сучасних вимог. Усвідомлювати значення якісної підготовки екскурсії для задоволення потреб туристів.	2. Упорядкування маршруту екскурсії. Об'їзд або обхід маршруту. 3. Підготовка контрольного тексту екскурсії. Лекція №8 План лекції: 1. Комплектування «Портфеля екскурсовода». 2. Визначення методичних прийомів проведення екскурсії. 3. Визначення техніки ведення екскурсії. Тема 4.3. Заключний етап розробки екскурсії. Лекція №9 План лекції: 1. Складання методичної розробки екскурсії. 2. Складання індивідуального тексту. 3. Прийом (здача) екскурсії. Рекомендовані джерела: <i>Основні:</i> 1-10. <i>Додаткові:</i> 18, 21-23, 26, 27, 29, 30, 31. <i>Інтернет-ресурси:</i> 33, 37, 38, 39, 42-48, 47, 51, 52, 55, 56.	2 2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	12
	Тема 4.1. Підготовчий етап розробки екскурсії. Практичне заняття №6. План практичного заняття: Звітування про виконання індивідуального завдання під час самостійного опрацювання. 1. Визначення мети і завдань навчальної екскурсії. 2. Вибір теми навчальної екскурсії. 3. Відбір літератури і складання бібліографії навчальної екскурсії. Визначення інших джерел екскурсійного матеріалу. Тема 4.2. Розробка екскурсії. Практичне заняття №7. План практичного заняття: Звітування про виконання індивідуального завдання під час самостійного опрацювання.	2 2

	1. Відбір і вивчення екскурсійних об'єктів навчальної екскурсії. Складання карток об'єктів. 2. Упорядкування маршруту навчальної екскурсії. Об'їзд або обхід маршруту. 3. Підготовка контрольного тексту навчальної екскурсії. Тема 4.2. Розробка екскурсії. Практичне заняття №8. План практичного заняття: Звітування про виконання індивідуального завдання під час самостійного опрацювання. 1. Комплектування «Портфеля екскурсовода» навчальної екскурсії. 2. Визначення методичних прийомів проведення навчальної екскурсії. 3. Визначення техніки ведення навчальної екскурсії. Тема 4.3. Заключний етап розробки екскурсії. Практичне заняття №9. План практичного заняття: Звітування про виконання індивідуального завдання під час самостійного опрацювання. 1. Складання методичної розробки навчальної екскурсії. 2. Складання індивідуального тексту навчальної екскурсії.. 3. Презентація навчальної екскурсії.	2 2
Знати класифікацію методичних прийомів показу та розповіді. Розуміти принципи ефективного поєднання наочності та словесного супроводу. Вміти застосовувати різні методичні	Тема 5. Методичне забезпечення надання екскурсійних послуг Тема 5.1. Методичні прийоми показу Лекція №10. План лекції: 1. Показ його сутність, задачі, умови. 2. Види показу. Особливості показу. 3. Методичні прийоми показу. Тема 5.2. Методичні прийоми розповіді Лекція №11. План лекції: 1. Розповідь в екскурсії. Основні вимоги до розповіді на екскурсії. 2. Особливості розповіді на екскурсії. 3. Методичні прийоми розповіді.	2 2

прийоми під час проведення екскурсій. Аналізувати ефективність використання методичних інструментів у різних ситуаціях.	Тема 5.3. Особливі методичні прийоми Лекція №12. План лекції: 1. Особливі методичні прийоми показу під час екскурсій. 2. Особливі методичні прийоми розповіді під час екскурсій. Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-10.</i> <i>Додаткові: 13, 14, 18- 20, 27, 29, 30.</i> <i>Інтернет-ресурси: 38, 39, 40-43, 45-47, 51-53.</i>	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	9
	Тема 5.1. Методичні прийоми показу Практичне заняття №10. План практичного заняття: 1. З наданого комплексу фотокарток об'єктів підібрати для кожного з них 2-3 прийоми показу. Обґрунтувати свій вибір і продемонструвати один з обраних прийомів. 2. Підібрати прийоми показу для об'єктів, що відносяться до кожної з підтем нової екскурсії.	2
	Тема 5.2. Методичні прийоми розповіді Практичне заняття №11. План практичного заняття: 1. Для кожного з об'єктів підібрати 2-3 прийоми розповіді і, використовуючи наявний фактичний матеріал, написати індивідуальний текст та продемонструвати його. 2. Підібрати прийоми розповіді для об'єктів, що відносяться до кожної з підтем нової екскурсії. Тема 5.3. Особливі методичні прийоми Практичне заняття №12. План практичного заняття: 1. Для кожного з об'єктів підібрати 2-3 особливих прийоми розповіді та показу, написати індивідуальний текст та продемонструвати їх. 2. Підібрати особливі прийоми розповіді та показу для об'єктів проекрованої екскурсії.	2

Знати основні вимоги до організації та техніки проведення екскурсій. Розуміти особливості управління групою екскурсантів та організації процесу. Вміти організовувати проведення екскурсій відповідно до встановлених норм і правил. Аналізувати типові помилки під час проведення екскурсій та способи їх уникнення. Усвідомлювати важливість дотримання організаційних вимог для безпеки та якості обслуговування.	Тема 6. Організаційно-технологічні вимоги щодо проведення екскурсій Лекція №13 План лекції: 1. Перевірка екскурсоводом необхідної документації. Знайомство з групою. 2. Розміщення групи біля об'єктів. Вихід і повернення екскурсантів в автобус. 3. Пересування екскурсантів. Місце екскурсовода під час екскурсій. Лекція №14 План лекції: 1. Дотримання часу, відведеного на екскурсію в цілому й розкриття окремих підтем. 2. Техніка проведення розповіді під час руху автобуса. 3. Техніка використання «портфеля екскурсовода». Дотримання елементів ритуалу. Рекомендовані джерела: <i>Основні:</i> 1-10. <i>Додаткові:</i> 15, 19, 24, 26, 27, 29. <i>Інтернет-ресурси:</i> 33, 38, 40, 43, 45, 46-48, 51-53, 55, 56.	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	6
	Практичне заняття №13. План практичного заняття: 1. На основі лекційного матеріалу сформулювати пропозиції з техніки ведення проєктованої екскурсії (по кожній з підтем). 2. Заповнити технологічну картку екскурсії.	2
	Практичне заняття №14. План практичного заняття: 1. Провести навчальну екскурсію в межах індивідуального науково-дослідного завдання. 2. Робота студентів в малих групах (презентація розробленої екскурсії).	2

Знати професійні вимоги, компетентності та етичні норми діяльності екскурсовода. Розуміти значення комунікативних, психологічних та мовленнєвих навичок. Вміти застосовувати техніки публічного виступу та взаємодії з групою. Усвідомлювати роль екскурсовода як основного суб'єкта екскурсійної діяльності.	Тема 7. Професійна майстерність та особистість екскурсовода Лекція №15. План лекції: 1. Професійні компетенції екскурсовода. 2. Мовлення екскурсовода. 3. Складові майстерності екскурсовода.	2
	Лекція №16. План лекції: 1. Загальні положення щодо здійснення туристичного супроводу. 2. Методика підготовки екскурсовода до нової екскурсії. Рекомендовані джерела: <i>Основні: 1-10.</i> <i>Додаткові: 18, 23, 25, 27.</i> <i>Інтернет-ресурси: 33, 36, 38, 40, 43, 45, 46, 55, 56.</i>	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття	6
	Практичне заняття №15. План практичного заняття: 1. Написати есе на тему «Професія екскурсовод, як я її собі уявляю», де розкрити положення щодо: основних вимог до екскурсовода як до особистості; основних професійних якостей, знань та вмінь екскурсовода; труднощів, пов'язаних з професією екскурсовод; себе на посаді екскурсовода. 2. У ході колективного обговорення результатів роботи, презентації есе, скласти «профіль екскурсовода».	2
	Практичне заняття №16. План практичного заняття: 1. Складові професійної майстерності екскурсовода. 2. Вимоги до екскурсовода. 3. Видача дозволів на право здійснення екскурсійного обслуговування.	2

	4. Презентація здобувачами підтеми нової екскурсії (2-3 об'єкти) у ролі екскурсовода.	
Знати основні поняття музеєзнавства, класифікацію та функції музеїв. Розуміти специфіку музейних екскурсій та їх відмінності від інших видів. Аналізувати ефективність експозиції та методів подачі матеріалу. Усвідомлювати значення музеїв у збереженні та популяризації культурної спадщини.	Тема 8. Основні поняття музеєзнавства. Екскурсійна діяльність в музеях Лекція №17. План лекції: 1. Загальні положення музеєзнавства. 2. Класифікація музеїв. 3. Функції музеїв у суспільстві. 4. Принципи формування та збереження експонатів	2
	Лекція №18. План лекції: 1. Музейна екскурсія як форма культурно-освітньої діяльності. 2. Експозиційно-виставкова робота музею. 2. Методика проведення музейної екскурсії. 3. Сучасні форми музейної екскурсійної діяльності	2
	Рекомендовані джерела: <i>Основні:</i> 1-10. <i>Додаткові:</i> 14, 21, 24-26, 32. <i>Інтернет-ресурси:</i> 34, 35, 44, 46, 48, 49, 54, 55, 57-59.	
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	6
	Практичне заняття №17. План практичного заняття: 1. Скласти порівняльну характеристику музейної та звичайної екскурсії. 2. Особливості роботи з музейною експозицією. 3. Відвідання музейної екскурсії.	2
	Практичне заняття №18. План практичного заняття: 1. Провести навчальну екскурсію в межах індивідуального науково-дослідного завдання в музеї. Робота студентів в малих групах. 2. Зробити звіт.	2

Знати сучасні цифрові технології та інноваційні підходи в екскурсійній діяльності. Розуміти роль цифровізації у трансформації екскурсійних послуг. Вміти використовувати інноваційні інструменти при розробці екскурсій. Аналізувати вплив технологій на якість та конкурентоспроможність послуг та оцінювати доцільність впровадження інновацій. Усвідомлювати необхідність постійного оновлення знань у сфері технологій.	Тема 9. Технології та інновації в екскурсійній справі Лекція №8. План лекції: 1. Поняття інновацій та технологій в екскурсійній справі. 2. Сучасні технології організації екскурсій: мобільні додатки, аудіогіди, QR-коди, мультимедійні засоби. 3. Розвиток віртуальних та онлайн-екскурсій як нової форми туристичного продукту. 4. Інтерактивні, квестові та імерсивні екскурсії Рекомендовані джерела: <i>Основні:</i> 1, 2. <i>Додаткові:</i> 13, 14, 17, 19, 20, 22, 24, 25, 28, 30. <i>Інтернет-ресурси:</i> 35, 40, 41, 43, 45, 54, 59.	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	3
	Практичне заняття №19. План практичного заняття: 1. Сучасні технології в екскурсійній діяльності: види та особливості використання. 2. Віртуальні та онлайн-екскурсії як інноваційний формат туристичного продукту. 3. Інтерактивні та імерсивні екскурсії (розробити презентацію з конкретними прикладами даних екскурсій). 4. Використання цифрових технологій у музейній екскурсійній діяльності. 5. Розробка концепції інноваційної екскурсії (на прикладі обраної дестинації). 6. Перспективи розвитку інновацій та цифровізації в екскурсійній справі.	2

Знати сучасний стан, проблеми та тенденції розвитку екскурсійної сфери в Україні.	Тема 10. Сучасний стан та тенденції розвитку екскурсійних послуг в Україні Лекція №20. План лекції: 1. Загальна характеристика екскурсійної діяльності в Україні. 2. Структура ринку екскурсійних послуг. 3. Вплив економічних, соціальних та безпекових факторів на розвиток галузі.	2
Розуміти вплив економічних, соціальних і безпекових факторів на галузь.		2
Вміти аналізувати ринок екскурсійних послуг та визначати перспективні напрями розвитку, а також аналізувати сучасні тенденції та інновації у сфері екскурсій.	Лекція №21. План лекції: 1. Регіональні особливості розвитку екскурсійної діяльності в Україні. 2. Основні проблеми екскурсійної сфери. 3. Розвиток внутрішнього туризму та його вплив на екскурсійні послуги. Рекомендовані джерела: <i>Основні:</i> 1-3, 8, 9. <i>Додаткові:</i> 11-13, 18, 21-29, 31-32. <i>Інтернет-ресурси:</i> 34, 37, 38, 44, 45, 48-50, 53, 56, 58.	2
	Самостійна робота здобувачів: Вивчення та доповнення матеріалу лекції, опрацювання рекомендованих джерел за темою, підготовка до практичного заняття.	6
Оцінювати потенціал розвитку екскурсійної діяльності та перспективи подальшого розвитку галузі в умовах євроінтеграції та відновлення країни.	Практичне заняття №20. План практичного заняття: 1. Сучасні тенденції розвитку екскурсійної діяльності. 2. Перспективи розвитку екскурсійної справи в Україні в умовах післявоєнного відновлення та євроінтеграції. 3. Природно-ресурсний потенціал екскурсійної діяльності в регіонах України. 4. Розвиток екскурсійної справи в Україні.	2
	Практичне заняття №21. План практичного заняття: 1. Природно-ресурсний потенціал екскурсійної діяльності у Вінницькій області. 2. Розвиток екскурсійної справи у Вінницькій області.	2
Усвідомлювати значення екскурсійної діяльності для розвитку туризму		

та економіки України.	3. Фактори впливу на розвиток екскурсійної справи. 4. Побудова короткої аналітичної характеристики розвитку екскурсійної справи будь-якого регіону України на вибір.	
Індивідуальне завдання		33
Всього:		180 / 6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.

Основні:

1. Аксьонова Н. В. Організація екскурсійної діяльності : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 «Туризм». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 232 с. URL: <https://surl.li/etyewl>
2. Бакало Н.В. Організація екскурсійної діяльності та музеєзнавства: навч. посіб. для студентів спеціальності 242 «Туризм», першого рівня вищої освіти всіх форм навчання. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. 227 с.
3. Богадьорова Л.М., Алещенко Л.О., Мельниченко С.Г. Основи екскурсійної справи: посіб. для здобувачів вищої освіти спеціальностей J3 Туризм і рекреація та J2 Готельно-ресторанна справа та кейтеринг. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2026. 342 с. URL: <https://surl.li/wjadim>
4. Богатирьова Г.А. Екскурсологія: метод. рек. до вивч. дисц. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. туризму та країнознавства. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2021. 54 с. URL: <https://surl.li/wkbkxb>
5. Галасюк С. С., Нездоймінов С.Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навч. посіб. Центр учбової літератури. 2021. 178 с.
6. Джинджоян В.В., Горожанкіна Н.А., Бойко З.В. Основи туризмознавства: навч. посіб. Київ: Видавець ФО-П Піча Ю.В., 2022. 246 с. URL: <http://info.dgu.edu.ua/handle/123456789/419>
7. Екскурсологія: підручник / за заг. ред. доктора юридичних наук, професора, В.О. Негодченка. Київ : Каравела, 2023. 370 с.
8. Організація екскурсійної діяльності : навч. посіб. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Л. А. Слатвінська. Умань : Візаві, 2022. 205 с. URL: <https://surl.li/cymwxr>
9. Торяник В. М., Хрідочкін А. В., Джинджоян В. В. Екскурсологія: підручник / за заг. ред. В. О. Негодченка. Київ : Каравела, 2023. 370 с. URL: <https://surli.cc/boviwt>
10. Чернишова Т.М. Організація екскурсійної діяльності: навч. посіб. Житомир: Поліський національний університет, 2022. 160 с. URL: <https://surl.li/ketbam>

Додаткові:

11. Антонюк К. Г. Комплексний механізм стимулювання туристичної привабливості Вінницької області. *Причорноморські економічні студії*. 2024. № 85. С. 130-136. URL: https://bses.in.ua/journals/2024/85_2024/25.pdf
12. Антонюк К. Г. Особливості формування туристичної програми смарт-спеціалізації Вінницької області. *Туризм XXI століття: глобальні виклики та цивілізаційні цінності* : тези доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 84-86. URL: <https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=28679.pdf>

13. Бобрикін П., Безхлібна А., Белікова М. Інновації в туризмознавстві: інтеграція ІІІ як стратегічний вектор організації туристичного та готельно-ресторанного бізнесу. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*. 2026. № 1. С. 93. URL: <https://journals.chdtu.ck.ua/index.php/itsf/article/view/244/227>
14. Гаврилюк О.В. Диджиталізація та імерсивні технології в туристичному бізнесі. *Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації*: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 6-7 квіт. 2023 р.) Київ: КНУКІМ, 2023. С. 123-126. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/gavryljuk10.htm
15. Іванюк П. Жива історія у контексті сталого туризму та збереження культурної спадщини. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 75. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6188/6131>
16. Карпюк А., Трофімук-Кирилова Т. Роль музеїв у туристичному розвитку та екскурсійній сфері міста Луцька. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42. URL: <https://surl.li/udjykb>
17. Лисюк Т. В., Ройко Л. Л., Білецький Ю. В. Цифрові інноваційні технології в секторі туризму України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-36>
18. Лисюк Т. Екскурсійна діяльність як засіб популяризації мультикультурної історичної спадщини Волині. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 76. URL: <https://surl.li/gxnixa>
19. Лисюк Т. Екскурсологія у цифрову епоху: методологічні підходи та практичні інновації. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 75. URL: <https://surl.li/iwaprz>
20. Лисюк Т., Костів Б. Інноваційні підходи до цифровізації екскурсійної діяльності в умовах трансформації туристичного простору. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 74. URL: <https://surl.li/wxijtm>
21. Лисюк Т., Терещук О., Білецький Ю. Перспективи розвитку екскурсійної діяльності у зв'язку із посиленням інтеграційних процесів на українсько-польському прикордонні. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 41. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1523/1465>
22. Наконечний К. П., Паламарюк М. Ю. Дослідження сучасних тенденцій та іноваційних технологій в екскурсійній сфері України. *Підприємництво та інновації*. 2025. № 37. С. 61-64. URL: <https://surl.li/lotgpt>
23. Олійник В. Музейна справа як напрям екскурсійної діяльності. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 73. URL: <https://surl.li/bzxzpq>
24. Паньків Н., Гуменyak В. Діджиталізація туристичних маршрутів в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку. *Development Service Industry Managemen*. 2024. № 1. С. 253–267. URL: [https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5\(37\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5(37))
25. Писарева І., Яловнича К. Сталий розвиток туризму в цифрову епоху: розвиток смартдестинацій. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 69. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-104>

26. Підгірна В. Н., Паламарюк М. Ю., Кифяк В. І. Екскурсійна діяльність як інструмент реалізації стратегії розвитку туристичних підприємств в умовах змін: виклики, трансформації та перспективи. *Бізнес-навігатор*. 2026. Вип. 1 (84). С. 665-671. URL: <https://surl.li/tbooyz>

27. Сидорук А., Омеляненко Г. Роль екскурсій як засобу засвоєння соціокультурного простору в етнічному туризмі. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. URL: <https://surl.li/rwdktl>

28. Слатвінська Л., Збиранник О., Тельпіс В. Управління інтеграційними процесами в екскурсійно-рекреаційній сфері туризму України в умовах війни та післявоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 75. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6138/6080>

29. Степанов В. Ю., Якименко-Терещенко Н. В., Чайка Т. Ю. Теорія і практика міждисциплінарного підходу до екскурсійної діяльності. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 70. С. 199-203. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/70_2023/37.pdf

30. Фастовець О. О., Куценко М. А. Авторські екскурсії як інноваційний напрям розвитку екскурсійної справи в Києві. *Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання*: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 24-25 берез. 2022 р.) : у 2-х томах. М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. Т. 1. Черкаси : видавець Гордієнко Є.І., 2022. С. 102-104.

31. Чорна Н., Антонюк К. Трансформація внутрішнього туризму України під час війни: прогнозування перспективних видів туризму. *SWorldJournal*. 2024. № 2(24-02). С. 190–195. URL: <https://surl.li/ezrdtk>

32. Anatolii Mazaraki, Marharyta Boiko, Myroslava Bosovska, Alla Okhrimenko and Kateryna Antoniuk. The rating of Ukraine's regional tourist systems according to their investment potential. *Problems and Perspectives in Management*. 2022. Vol. 20, Issue 3. Pp. 43-61. URL: <https://surl.li/rdmxpc>

Інтернет-ресурси:

33. Відбір та вивчення екскурсійних об'єктів. URL: <https://studfile.net/preview/5128012/page:6/>

34. Відвідуваність українських музеїв. Galinfo. URL: <https://surl.li/tenihd>

35. Гончарова Н. Імерсивні технології в роботі музеїв. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733800/1/Honcharova_Museum_2022.pdf

36. Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація гідів». URL: <https://uaguides.com/>

37. Державне агентство розвитку туризму України. URL: <https://www.tourism.gov.ua/>

38. Екскурсії та подорожі Україною. URL: <https://wondersholidays.com/uk/wonder/ukraina/>

39. Етапи розробки екскурсії. URL: <https://studfile.net/preview/5128012/page:5/>
40. Затамувавши подих: 12 найкращих театралізованих екскурсій в Україні. URL: <http://test02.zruchno.travel/Publications/Entry/1236?lang=ua>
41. Імерсивні технології. URL: <https://imersum.com/>
42. Комплектування «портфеля екскурсовода». URL: <https://studfile.net/preview/5128012/page:8/>
43. Люди: Ервін Міден – екскурсовод, який прославився на всю Україну за день. URL: <https://surl.li/fcnhoe>
44. Музеї України. URL: <https://surl.lu/ykctdb>
45. Найцікавіші екскурсії Україною. URL: <https://doba.ua/ukr/blog/naytsikavishi-ekskursii-ukrainoyu.html>
46. Організація екскурсійної діяльності. URL: <https://surl.li/ehslip>
47. Основи екскурсознавства. Організація екскурсійних послуг. URL: <https://studfile.net/preview/1906388/>
48. Популярні екскурсії: Київ. URL: <https://surl.li/knvezu>
49. Про музеї та музейну справу: Закон України № 249/95-ВР від 29 червня 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 25. Ст. 191. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/249/95-vp#Text>
50. Про туризм: Закон України № 324/95-ВР 15 вересня 1995 р. № 31. Ст. 241 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>
51. Розробка екскурсії. Складання методичної розробки. URL: <https://surl.li/hakfhz>
52. Складання «портфеля екскурсовода». URL: <https://studfile.net/preview/7788144/page:54/>
53. Сучасні тенденції в організації екскурсій: використання цифрових технологій. URL: <https://surl.lu/vnqbek>
54. Сучасні цифрові технології в музеях. URL: <https://surl.li/qmmgtn>
55. Технологія розробки і проведення екскурсії. URL: <https://surl.li/dprfnk>
56. Туристичні маршрути та екскурсії. URL: <https://cnpvtnk.volyn.ua/index.php/napryamki/turizm/pokhodi/interaktivni-pokhodi>
57. У Вінниці зросла відвідуваність музеїв. URL: <https://suspilne.media/vinnytsia/1279848-u-vinnici-zrosla-vidviduvanist-muzeiv/>
58. Як українці відвідують музеї під час вторгнення: розповідають музейники Києва, Одеси та Харкова. Суспільне. URL: <https://surl.li/rybeec>
59. VR-Виставка «Дім, де народилася українська дипломатія». URL: <https://surl.li/jmuskq>